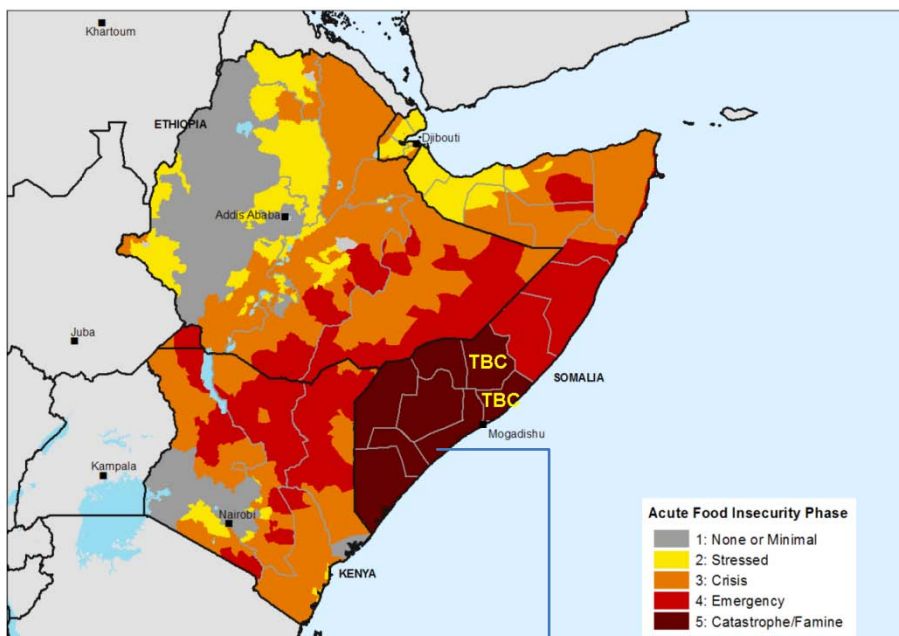

Honger, droogte, oorlog en gebrek aan seks

Dagelijks sterven er mensen in de Hoorn van Afrika. In Nederland lijkt de discussie over de negatieve effecten van noodhulp belangrijker geworden dan het verlenen ervan. Noodhulp zou niet helpen en de oorzaken van de honger verhullen, zoals armoede, overbevolking, slecht functionerende markten, desastreuze landbouwpraktijken en vooral oorlog en slecht bestuur. Bovendien verlengt noodhulp conflicten, legitimeert het falende regimes, stimuleert het corruptie en is het net zo verslavend als heroïne. In plaats van noodhulp moet er structurele hulp komen. Zeggen de criticasters van noodhulp. Maar kloppen deze verwijten?

Los van het feit dat mensen zonder eten en drinken en minimale medische hulp niet kunnen wachten op structurele oplossingen en dus doodgaan, wordt in het debat vergeten dat er op allerlei plaatsen in de Hoorn van Afrika al jaren aan structurele oplossingen wordt gewerkt. En met succes. Een mooi voorbeeld is Wajir, een middelgroot stadje in het noordoosten van Kenia vlakbij Somalië.

Bron: Famine Early Warning System, situatie augustus 2011

Wajir

Wajir

Wajir wordt bevolkt door etnische Somali die in tegenstelling tot de rest van Kenia (dat overwegend christelijk is) de Islam aanhangen. In een gebied dat 1,3 maal zo groot is als Nederland wonen ongeveer 750.000 mensen die net als hun verwanten in Somalië en Ethiopië vooral leven van de nomadische veeteelt. In het droge steppegebied betekent dit dat de boeren continue met hun vee rondtrekken op zoek naar plaatsen waar de beesten wat kunnen eten en drinken. In tijden van voorspoed groeit hun kudde, vaak meer dan nodig is om te voorzien in het levensonderhoud. In plaats van het overschot te verkopen en het geld op de bank te zetten voor slechtere tijden, houden de boeren hun vee. Veel vee betekent status, met vee kopen ze hun vrouwen, vee is hun kapitaal, hun voedsel, hun pensioen.

Droogte

Totdat de droogte toeslaat, zoals dat vaak gebeurt als La Niña langskomt. Dat weerfenomeen zorgt er om de zoveel jaar voor dat Oost Afrika in de doorgaans natte oktober tot en met decembermaanden droog is. In dergelijke droge periodes sterft een deel van het vee – of soms zelfs bijna al het vee zoals nu. Komt er weer regen, dan breidt de veestapel zich weer uit en begint de cyclus opnieuw. Eeuwenlang ging het zo en waren de boeren redelijk bestand tegen de cycli van voor- en tegenspoed, maar het veranderende klimaat heeft daar een einde aan gemaakt. De huidige droogte duurt nu al jaren en de Hoorn van Afrika is compleet uitgedroogd. Het is de ergste droogte sinds 60 jaar. Het vee sterft en de mensen trekken naar plekken waar water en voedsel is – als ze die al weten te bereiken en onderweg niet sterven zoals nu in ongelooflijke aantallen het geval is.

overal ligt gestorven vee (foto: Rens Broekhuis)

Een jonge herder haalt het laatste beetje water uit een put op de bodem van een drooggevalen meer. (foto's: Rens Broekhuis)

Ongelooflijke zooi

In tijden van droogte, zie je alleen maar stof, veel stof, heel veel grijze stof. Wat misschien ooit een mooi landschap moet zijn geweest met groene struikjes en boompjes is nu, na drie jaar extreme droogte, niet meer dan een grauwe, grijze, stoffige en vooral vieze vlakte. Vies, want nog meer dan het stof valt het alom aanwezige plastic op. Overall ligt plastic en naarmate je dichterbij een bewoond gebied komt, ligt er meer.

Aan de struiken zit meer plastic dan groen blad. (foto: Rens Broekhuis)

let's keep the enviroment clean.... (foto: Rens Broekhuis)

Oorlog

Minder zichtbaar is het geweld. In tijden van droogte gaan de rondtrekkende herders met hun kuddes naar de weinige plekken waar nog voedsel en water is en dat leidt nogal eens tot geweld. Wajir is zo'n plek waar vluchtelingen traditioneel naartoe trokken. De stad ligt in een kom in het landschap waarin ondoordringbare lagen zitten waarin het water blijft staan, en is al eeuwen een oase in de woestijn. Vroeger vluchtten de mensen hier naartoe en dat leidde vaak tot conflicten, soms zeer bloedig conflicten waarbij honderden doden vielen. Verkrachting, roof, moord waren aan de orde van de dag en vooral de zwakkeren waren het slachtoffer, met name vrouwen en kinderen.. In de jaren tachtig en negentig was Wajir zo berucht dat de regering in 1992 de noodtoestand uitriep.

Seks-staking

In 1995 namen een stel vrouwen in Wajir het initiatief tot een vredesproces. Dit verliep wonderbaarlijk goed, mede omdat de dames oude strijdtactieken toepasten die zelfs de meest gewelddadige mannen het zwijgen opleggen. De kern bestond uit eindeloos praten met iedereen die gewelddadige neigingen vertoonde. Hielp dat niet, dan werd de echtelijke plicht verzaakt. Tegen een grote muil van hun vrouwen in combinatie met de weigering van seks waren de mannen niet bestand. Binnen mum van tijd heerste er vrede in Wajir.

Met de vrede kwam het onderwijs. Onderwijs was vroeger iets voor de kleine, mannelijke elite en vrouwen namen er vrijwel niet aan deel. Met het onderwijs is er een generatie jongeren opgegroeid die de oude tradities ter discussie stelt.

Vredesvrouw Habiba onderwijst de jeugd (foto: Rens Broekhuis)

Zo is de algemene praktijk van vrouwenbesnijdenis verminderd en krijgen vrouwen steeds meer een gelijkwaardige plek in de samenleving. Onderwerpen als Hiv en drugs zijn bespreekbaar en er worden allerlei initiatieven ontplooid op gebied van milieu, landbouw, gezondheidszorg en zorg voor bejaarden. Dat laatste is heel bijzonder want in het nomadenbestaan kunnen gebrekkige ouderen onmogelijk meetrokken en worden vaak eenzaam achter gelaten om te sterven in de bush. Ook bijzonder is dat er steeds meer aan herbebossing en landbouw wordt gedaan, want de nomadische veehouders kijken met minachting neer op de landbouw – terwijl herbebossing en landbouw effectieve middelen zijn tegen droogte en honger. En de rotzooi wordt opgeruimd. Overal in Wajir staan vuilnisbakken en steeds meer mensen mikken hun troep erin.

Wajir centrum, Schoon is de stad nog niet, maar de eerste schreden worden gezet. (foto: Wolter Dijkma)

Eindelijk regen

Inmiddels heeft het, na drie jaar van extreme droogte, geregend in Wajir. Niet een beetje, maar ongelooflijk hard. De droge grond kan het water niet bevatten en complete rivieren spoelen alle rotzooi door de straten. Het water spoelt ook de waterputten in, die erdoor verontreinigen met alle risico's vandien. 't Is hollen of stilstaan in de Hoorn van Afrika en het is duidelijk dat er wat moet veranderen.

Wajir na een buitje op 13 oktober (foto Henk van Apeldoorn)

Yes, we can

De vrouweninitiatieven werken, maar niet vanzelf. Het doorbreken van eeuwenoude tradities is moeilijk en ontmoet veel weerstand. Maar de kleinschalige en lokale initiatieven weten langzamerhand de negatieve aspecten van het nomadische bestaan in een ruw en genadeloos landschap op te buigen tot iets positiefs. Dat verdient aandacht. Niet alleen van de Keniaanse overheid die veel te weinig doet aan ondersteuning, maar ook van het Nederlandse volk dat kan zien dat kleinschalige initiatieven die nauwelijks wat kosten enorm veel effect kunnen hebben. In het huidige debat waarin met minachting en zonder kennis van zaken over het lijden van anderen wordt gesproken als zou dit goddeels eigen schuld dikke bult zijn, is het goed om eens naar initiatieven te kijken zoals die in Wajir.

Wie meer wil weten over Wajir moet eens kijken op de website van de stichting Welzijn Wajir, een clubje dat met minimale middelen de initiatieven in Wajir ondersteunt: <http://www.wajir.org/>
Hulde!